

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Indledningen er redigeret af Holger Berg og Klaus Nielsen

Tilsyn ved dr.theol. h.c. Niels Jørgen Cappelørn

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

Indledning til “Præsten Johan Hahn”

ved Kirsten Vad

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Digtet og genren
- 3 Anvendt litteratur

1 Anledning

Den 8. november 1840 udkom Grundtvigs dødedigt “Præsten Johan Hahn” i *Nordisk Kirke-Tidende*, nr. 42. Johan G.W. Hahn, som var præst i Hyllested sogn ved Slagelse, døde den 2. november 1840 og blev 36 år gammel. Fem uger tidligere var hans hustru ligeledes afdød ved døden, og parret efterlod sig fire børn.

Hahn deltog på Grundtvigs side i kirkekampen, hvor de kæmpede for dogmatisk og liturgisk frihed for præsterne samt muligheden for løsning af sognebåndet for kirkens medlemmer (Baagø 1958, s. 307 og 322). Han var blandt andet medunderskriver af *Erklæring og Protest i Anledning af Stændernes Forhandlinger om Sognebaandets Løsning* (Boisen m.fl. 1839) og udgav artiklen “Erklæring i Anledning af Udkastet til et forordnet Kirke-Ritual og tilhørende Alterbog for Danmark” i *Nordisk Kirke-Tidende*, nr. 45 og 46, 1839. Artiklen var en kritik af J.P. Mynsters *Udkast til en Alterbog og et Kirke-Ritual for Danmark*, som blev udgivet i 1839. Her afviste Hahn, at udkastet ville kunne fungere i statskirken, som var præget af “Troes-Uenighed” (Hahn 1839, sp. 785). Som afslutning fremsatte han et dobbelt ønske om, at brugen af alterbogen måtte være præsterne frit stillet, og at menighedens medlemmer frit skulle kunne vælge den præst, som delte deres tro (Hahn 1839, sp. 809).

Grundtvig bidrog selv til debatten om en ny alterbog og et nyt kirkeritual med skriftet

Frisprog mod H. H. Hr. Biskop Mynsters Forslag til en ny Forordnet Alterbog (1839), og denne fik Mynster til at skrive gensvaret *Oplysninger angaaende Udkastet til en Alterbog og et Kirke-Ritual for Danmark* (1840). Et par måneder før sin død udgav Hahn sin reaktion på Mynsters gensvar i skriftet *Hvem er de rette Lutheraner i Danmark? I Anledning af Biskop Mynsters "Oplysninger angaaende Udkastet til en Alterbog og et Kirkeritual for Danmark"* (1840).

Med digtet "Præsten Johan Hahn" hyldede Grundtvig sin afdøde medallierede i kirkestriden.

2 Digtet og genren

Digtet består af 21 strofer. Første del henviser til Hahns deltagelse i kirkekampen gennem en allusion til striden mellem David og Goliath fra Første Samuelsbog kapitel 17 og portrætterer her Hahn som David, der besejrer Goliath (dvs. J.P. Mynster). Betegnelsen "Fredens Barn" (strofe 1 og 3) kan læses som Grundtvigs karakteristik af Hahns debatindlæg. Hahn besvarede nemlig Mynster "sindigt og roligt" (Hass 1840, sp. 882) uden den krigeriske polemik, der ellers prægede kirkestriden. Digtet henvender sig herefter til Hahns efterladte børn (strofe 9-10), som forsikres om, at de på trods af forældrenes død altid vil have en fader i himlen. Sidste del af digtet henviser igen til kirkekampen. Strofe 17 beretter, at moderkirken ikke er "Pavens *Skioøge*", og sidste strofe beskriver, hvordan Grundtvig og hans ligesindede snart skal møde Hahn i de himmelske boliger (gennem en allusion til de eskatologiske tilstande i det ny Jerusalem, jf. Åb 21-22), hvor de skal "Om *Moder-Kirken* og om *Daaben* tale". Dåben var netop et af de centrale emner i kirkekampen.

"Præsten Johan Hahn" er et lejlighedsdigt – nærmere betegnet et dødedigt. Dødedigtningen er en genre, hvori den afdøde ofte hyldes og beskrives i positive vendinger, men Grundtvig var kendt for at sige sin ærlige mening i sine dødedigte (Auken 1998, s. 132-134). J.C. Lindberg beskrev Hahn som en af de folkeligste præster i Danmark (Lindberg 1840, sp. 688), og Grundtvigs digt om Hahn afspejler også, at han var en vellidt deltager i kirkekampen. Grundtvig yndede at opbygge sine dødedigte over "et iøjnefaldende karaktertræk hos den bortgangne, som kan sættes ind i et omfattende historisk perspektiv" (Lundgreen-Nielsen 1981, s. 77). Dette ses i digtet, hvor Hahn belyses som en forkæmper for kirkelig frihed gennem allusionen til Første Samuelsbog kapitel 17. Hahns personlighed berøres kun i begrænset omfang, og han skildres i almene træk som en god og rolig kristen (Luk 10,6).

Fra strofe 1-6 henvender digtet sig til Hahn, men herefter introduceres et kollektivt 'vi'. Dette 'vi' er henvendt til de efterladte og giver, ligesom dødedigte i almindelighed, de efterladtes sorg en stemme (Auken 1998, s. 25).

3 Anvendt litteratur

- Auken, Sune (1998) *Eftermæle. En studie i den danske dødedigtning fra Anders Arrebo til Søren Ulrik Thomsen*. København.
- Baagø, Kaj (1958) *Magister Jacob Christian Lindberg. Studier over den*

grundtvigske bevægelses første kampe. København.

- Boisen, Frederik Engelhardt, Gunni Busck & Johan G.W. Hahn m.fl. (1839) *Erklæring og Protest i Anledning af Stændernes Forhandlinger om Sognebaandets Løsning*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1839) *Frisprog mod H. H. Hr. Biskop Mynsters Forslag til en ny Forordnet Alterbog*. København.
- Hahn, Johan G.W. (1839) "Erklæring i Anledning af Udkastet til et forordnet Kirke-Ritual og tilhørende Alterbog for Danmark" i *Nordisk Kirke-Tidende*, nr. 45, 10. november, sp. 785-794; og nr. 46, 17. november, sp. 801-809. København.
- Hahn, Johan G.W. (1840) *Hvem er de rette Lutheraner i Danmark? I Anledning af Biskop Mynsters "Oplysninger angaaende Udkastet til en Alterbog og et Kirkeritual for Danmark"*. København.
- Hass, L.D (1840) "Udkomne Bøger" i *Nordisk Kirke-Tidende*, nr. 51, 24. januar, sp. 881 f. København.
- Lindberg, J.C (1840) "Kirkelige Efterretninger" i *Nordisk Kirke-Tidende*, nr. 42, 8. november, sp. 687 f. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1981) "Rød og hvid i Billedsalen.' Grundtvigs døds- og mindedigte II" i *Grundtvig-Studier*, 1981, s. 47-83. København.
- Mynster, J.P. (1839) *Udkast til en Alterbog og et Kirke-Ritual for Danmark*. København.
- Mynster, J.P. (1840) *Oplysninger angaaende Udkastet til en Alterbog og et Kirke-Ritual for Danmark*. København.